

ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS

Teabevaldaja: Riigikontroll

Juurdepääsupiirang 21.07.2026 - 31.08.2026

Alus: AvTS § 35 lg 2 p 2

Kaimo Kuusk
kantsler
Kaitseministeerium

Meie 21.07.2026 nr 2-1/80172/15

Märgukiri auditi „Riigi 2025. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsus ja tehingute seaduslikkus“ tulemuste kohta Kaitseministeeriumi valitsemisalas

Austatud kantsler

Riigikontroll tegi riigi 2025. aasta raamatupidamise aastaaruande õigsusele ja tehingute seaduslikkusele hinnangu andmiseks audititoiminguid Kaitseministeeriumi valitsemisalas määral, mis oli vajalik, et veenduda riigi seisukohalt oluliste finantsaruannete kirjade õigsuses ning oluliste majandustehingute seaduslikkuses. Tehtud töö tulemuste põhjal koostab Riigikontroll ühe auditiaruande riigi kohta tervikuna.

Auditi käigus tegid audiitorid Kaitseministeeriumi valitsemisalas 2025. aasta septembrist kuni 2026. aasta juunini järgmisi audititoiminguid:

- kontrollisid valitsemisala 2025. aasta riigieelarve täitmise aruande õigsust;
- osalesid Kaitseväes varade ja varude inventuurides;
- veendusid inventuuriväliselt varade olemasolus Kaitseväes;
- kontrollisid riigi seisukohast oluliste tehingute vastavust riigieelarve seadustele ja raamatupidamises kajastamise õigsust ning sisekontrollisüsteemi toimimist valdkondades nagu
 - toetuste andmine, saamine ja vahendamine,
 - varude arvestus,
 - tööjõukulude arvestus,
 - majandamiskulude tegemine,
 - tehingud põhivaraga,
 - pensionieraldiste arvestus,
 - kohtuvaidluste nõuete ja kohustiste arvestus;
- uurisid, kas ja kuidas jälgitakse valitsemisalas riigieelarve seaduse §-s 60 sätestatud rahaliste kohustuste võtmise maksimaalsest piirmäärast kinnipidamist, milliseid kohustusi arvesse võetakse ja kas on olnud piirmäära ületamisi. Ülevaade selle sätte jälgimise praktikatest ja kitsaskohtadest on esitatud riigi kohta koostatud auditiaruandes;
- kontrollisid varasemates auditites tehtud soovitude täitmist.

Auditaruandes on Riigikontroll teinud märkuse Kaitseministeeriumi valitsemisala varude saldo õigsuse kohta summas 1,2 miljardit eurot. Lisaks on auditaruandes välja toodud, et

- Kaitseministeerium on võtnud Euroopa Liidu kaitsekoostöö sihtriikidele kaitseotstarbelise varustuse ja varude soetamiseks raha vahendamisel riigieelarvele riske;
- endiselt esineb olulisi tegematajätmissi Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse (ka RKIK) ja Kaitseväe finantsjuhtimises. Samuti on asutuste sisekontrollis jätkuvalt olulised puudused, mis mõjutavad varade, kulude ning nõuete arvestust nii raamatupidamises kui ka eelarve täitmises.

Auditaruandes toodud probleeme varude arvestuses ja sisekontrollisüsteemi toimimises on märgukirjas käsitletud detailsemalt ning juhitud tähelepanu järgmistele asjaoludele:

- Kaitseväe varude arvestus on puudulik ning kõiki uusi varusid ei ole bilansis arvele võetud (vt käesoleva kirja lisa p 1);
- RKIKi ja Kaitseväe inventuuridega seotud tööprotsessides on endiselt mitmeid probleeme ning inventuuride korralduses on puudusi (vt kirja lisa p 2);
- RKIKil ja Kaitseväel on probleeme lepingute sõlmimise ja haldamisega, dokumentide vormistamisega ja varade arvele võtmisega, samuti on jätkuvalt suur probleem sellega, et valitsemisalas ei järgita ministri kehtestatud kordasid (vt kirja lisa p 3);
- ka 2025. aastal oli RKIKil ja Kaitseväel raamatupidamises ja eelarve planeerimises ning täitmises vigu (vt kirja lisa p 4).

Detailsemalt on märgukirjas kirjeldatud tähelepanekud koos soovitustega esitatud märgukirja lisa 1. Ootame Teie kirjalikku vastust märgukirjas tehtud soovitude kohta **hiljemalt 17. augustiks 2026**.

Riigikontroll tänab Kaitseministeeriumi valitsemisala teenistujaid koostöö eest ning loodab, et esitatud tähelepanekutest ja soovitustest on abi sisekontrollisüsteemi tõhustamisel ning arvestuse parandamisel ministeeriumi valitsemisalas.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Ines Metsalu-Nurminen
auditiosakonna peakontrolör

Lisa 1. Märjukirja tähelepanekud detailsemalt

1. Kaitsevæe varude arvestus on puudulik

Auditiaruandes on Riigikontroll teinud märkuse Kaitseministeeriumi valitsemisala varude saldo õigsuse kohta summas 1,2 miljardit eurot, kuna oluliste puuduste tõttu Kaitsevæe varude arvestusest ei jõua raamatupidamisse korrektne info varude kohta. Samuti puudub selgus, millised varud on põhjendamatult varude saldost välja jäetud.

Erandit, mille järgi võis kaitseotstarbelisi varusid soetamise hetkel kajastada kuluna, ei kohaldata alates 2025. aasta kohta koostatud aruannetest. Kaitseotstarbelisi varusid tuleb nüüd raamatupidamises kajastada soetamise hetkel varuna ning kuluna kasutuselevõtmisel või mahakandmisel.

Auditi käigus soovis Riigikontroll veenduda, et 2025. aastal soetatud Kaitsevæe varud on bilansis korrektselt arvele võetud. Selleks tutvus Riigikontroll laovarude soetuse algdokumentidega, laoarvestuse tarkvara väljavõtetega ning küsis Kaitsevæelt ja Kaitseministeeriumilt selgitusi varude arvestuse tööprotsesside kohta. Lisaks auditiaruandes kirjeldatud vajakajäämistele Kaitsevæe varude laoarvestuses, tuvastas Riigikontroll auditis järgmised probleemid.

- Kaitsevæel on uusi varusid, mis ei ole bilansis arvel ja mis on seetõttu soetamisel kajastatud majandamiskuluna, mitte varuna.

Kaitsevæel on uusi 2025. aastal soetatud varusid, mis on hoiustatud diviisi laos, kuid need varud ei ole bilansis arvele võetud (Riigikontroll tuvastas pistelise kontrolli tulemusena, et selliseid varusid on vähemalt 3,6 miljoni euro väärtuses). Nimelt võetakse Kaitseministeeriumi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirja lisa järgi bilansis arvele ainult toetuse väejuhatuse ladudes hoiustatud varud.

Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi järgi tuleb aga kõik varud bilansis arvele võtta. Kuna uued soetatud varud asuvad lisaks toetuse väejuhatuse ladudele ka muudes ladudes, tuleks ka need varud bilansis arvele võtta ja viia valitsemisala raamatupidamise sise-eeskiri kooskõlla avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendiga.

- Kaitsevæes oli laoarvestuse tarkvara varude nimekirja märgitud põhi- ja väheväärtuslike varade materjaliliik, ent puudus bilansipäeva seisuga väärtus, mille peaks sisestama RKIK. Seetõttu ei kajastu nende maksumus Kaitsevæe varude saldos. Riigikontroll tuvastas auditis, et selliseid varusid on vähemalt 2 miljoni euro väärtuses.
- Tasuta saadud laskemoon ja kaup oli laoarvestuse tarkvara varude nimekirjas arvele võetud, kuid sellel ei olnud väärtust, mistõttu nende maksumus ei kajastu bilansipäeva ateseisuga varude saldos.

Tegu on laskemoona ja raketikottidega, mis anti tarnetega hilinemise kompensatsiooniks tasuta ja kajastati pärast Riigikontrolli tähelepanu juhtimist raamatupidamises majandamiskuludes kogusummas 782 800 eurot. Kuna nendel varudel ei olnud laoarvestuses märgitud väärtust, ei kajastu need varude bilansisaldos.

- Kaitsevägi edastas raamatupidamisele andmed laovarude muutmiseks enne, kui kõik varudega seotud toimingud olid lõpetatud. Kaitsevägi edastas raamatupidamisele andmed 2025. aastasse viimase laovarude muutuse kande sisestamiseks 26.02.2026, kuid veel märtsis 2026 võeti varuosad (soetusmaksumus 383 430 eurot) 2025. aastasse varudena arvele.

Riigikontrolli soovitused Kaitseministeeriumi kantslerile koostöös Kaitseväe ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusega:

- lähtuda laovarvestuse pidamisel avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendist;
- parandada tööprotsesse ning infosüsteeme selliselt, et lisaks Kaitseväe põhitegevustele oleks jooksvalt tagatud ka korrektne varude arvestus. Muu hulgas kanda varude maksumus infosüsteemi viivitusteta ja andmete õigsuse kontrolliks võrrelda erinevaid registreid;
- korrastada laovarvestuses olevate varude andmeid selliselt, et need oleksid ajakohased ja vastaksid tegelikkusele.

2. Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse (RKIK) ja Kaitseväe inventuuridega seotud tööprotsessides on endiselt mitmeid probleeme

2.1 Kaitseväe põhivara ja varude inventuuride korralduses ja inventuuritulemuste vormistamises esineb jätkuvalt puudusi

Varasemate auditite käigus on Riigikontroll tuvastanud mitmeid puudusi Kaitseväe põhivarade inventuurides. Need kordusid ka 2025. aasta inventuurides.

2.1.1. Riigikontroll osales auditi jooksul vaatlejana Kaitseväe erinevate struktuuriüksuste põhivara inventuuris Luunjas, Paldiskis, Ämaris ja Kaitseväe Akadeemias ning tutvus ka teiste struktuuriüksuste põhivara inventuuride dokumentatsiooniga. Lisaks osales vaatlejana varude inventuuris Tapal. Inventuuride läbiviimisel ning nende tulemuste dokumenteerimisel ja raamatupidamises kajastamisel tuvastas Riigikontroll jätkuvalt mitmeid olulisi puudusi (mh ei järgitud Kaitseväe kaitse- ja mittekaitsematerjali inventuuri läbiviimise juhendit), millest olulisematele on Riigikontroll tähelepanu juhtinud juba oma 12.12.2025. a Kaitseväele ja Kaitseministeeriumile saadetud kirjas.

- Kuigi enne inventuuri algust olid varade eest vastutavad isikud kinnitanud varade nimekirja õigsust ja valmisolekut inventuuriks, olid vastavad toimingud sisuliselt tegemata jäetud ning varade seisukorrakoodid ja asukohad ei vastanud inventuurielsele tegelikule olukorrale.

Kaitseväe kaitse- ja mittekaitsematerjali inventuuri läbiviimise juhendi järgi esitavad varaarvestajad ja vastutavad isikud enne inventuuri lugemise alustamist töökomisjoni esimehele allkirjastatud kinnituse selle kohta, et inventuuri käskkirjas määratud kuupäeva seisuga on kõik varade ja varudega seotud tehingute dokumendid (sh mahakandmised, asukoha või seisukorra muutused jm) esitatud ja arvestussüsteemist läbi kantud, varade füüsilise olemasolu ja arvestussüsteemide info vastavuse kontroll on tehtud ja varad nõuetekohaselt markeeritud.

Auditis selgus, et kõigis inventuurides oli lugemislehtedel varasid ja varusid, mille seisukorrakood ja/või asukoht ei vastanud inventuurielsele tegelikule olukorrale.

- Kui varadega seotud vajalikud toimingud jäetakse õigel ajal tegemata, on Riigikontrolli hinnangul risk, et inventuur ei näita varade tegelikku koosseisu, asukohta ja seisukorda ning inventuurikomisjoni liikmetel tuleb teha inventuurides ajamahukat lisatööd. Kui inventuuri nimekiri ei sisalda õigeid andmeid, ei pruugi õige olla ka inventuuri tulemus. Lisaks on oluline varade eest vastutavaid isikuid senisest põhjalikumalt juhendada, sest tihtilugu ei olnud nad teadlikud oma toimingute olulisusest. Inventuuris ei märgistatud loetud varasid, mistõttu eksisteerib risk, et inventuuri tulemusel ei saada varadest kõikehõlmavat ülevaadet.

Kaitseväge inventeerimise juhendi kohaselt on inventuurikomisjoni ülesanne ja kohustus märgistada loetud varad, et vältida topelt lugemist. Osas vaadeldud ladudes ei loetud terves laos olevaid varasid korraga, vaid ladude inventuur tehti mitmes osas vastutavate isikute või struktuuriüksuste kaupa koostatud lugemislehtede alusel, kuid loetud varasid ei märgistatud.

Kui loetud varad jäetakse märgistamata, ei anna inventuur Riigikontrolli hinnangul vajalikku veendumust, et inventuuri käigus ei loetaks mõnda vara topelt või ei jää mõni üle- või puudujääk avastamata.

- Inventuuris ei hinnatud varade ja varude seisukorda ega varade järelejäänud eluea õigsust ning kõik inventuuri ettepanekud ei jõua struktuuriüksuse lõppakti.

Inventuuri juhendi järgi on töökomisjoni ülesanne ja kohustus hinnata vara seisukorda (harilikku väärtust). Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi järgi tuleb materiaalse põhivara inventuuris anda muu hulgas hinnang vara järelejäänud eluea kohta. Riigikontrollile antud selgituste kohaselt ei ole inventuurikomisjon võimeline iga vara spetsiifilist hindamist tegema ega vara defekteerima, kuna erinevat liiki vara on palju. Inventuurikomisjonide arvates peaks seisukorra ja eluea hindamisega tegelema eraldi komisjon, kellel on vajalikud teadmised.

Varade ja varude seisukorra, sh selle kasutusea hindamine on oluline selleks, et oleks õige info varade kasutusea ja tegeliku seisukorra kohta ning selle põhjal võimalik teha õigel ajal otsused vara parendamiseks või uuteks investeeringuteks. Seetõttu tuleks seisukorra teatava regulaarsusega hindamiseks leida vastav toimiv ja säästlik lahendus ning muuta vastavalt ka sisekordasid.

Lisaks tuvastas Riigikontroll, et struktuuriüksuste inventuuride lõppaktides ei ole alati välja toodud kõiki inventuuri käigus tehtud tähelepanekuid ja kõiki inventuuri tulemusi ei olnud inventuuri järel laovarvestusprogrammi DAX sisse viidud (nt ei olnud parandatud asukohtasid ega seisukorrakode).

- Kuiigi korrektne oleks vajaduse korral puudujäägid, ülejäägid ja mahakandmised kajastada selles aastas, mil need tuvastati, võtab praktikas nende tekkepõhjuste selgitamine ja menetlemine nii palju aega, et õiges perioodis korrigeerimisi kajastada ei jõuta. Nii näiteks ilmnes auditis, et mitmed varad, mille kohta 2023. aastal tehti mahakandmise ettepanek, suunati täiendavasse juurdlusesse 2024. aastal ja kanti maha alles 2025. aastal; 2024. aasta inventuuri käigus maha kandmisele määratud varadest vähemalt kaks ei olnud 31.12.2025. aasta seisuga maha kantud ning üks 2025. aasta inventuuri käigus maha kandmise ettepaneku saanud vara ei olnud 31.12.2025. aasta seisuga maha kantud.

Lisaks tuvastati varude inventuuri dokumentatsiooni kontrollimisel, et diviisi 2025. aasta aastainventuuri lõppaktis fikseeriti muu kaitseotstarbelise materjali (sisaldab ka varasid) puudujääk

2 223 861 eurot ja ülejääk 605 647 eurot, kuid 2026. aasta juuni alguse seisuga oli nii puudu- kui ka ülejääkide menetlemine ja põhjuste selgitamine alles pooleli.

Kaitseministeeriumi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirja p 28.4 kohaselt tuleb põhivara inventuuride lõppaktides tehtud mahakandmise ettepanekud menetleda hiljemalt aruandeaastale järgneva aasta 10. märtsiks ning dokumendid edastada Riigi Tugiteenuste Keskusele raamatupidamiskannete tegemiseks hiljemalt 20. märtsiks. Riigikontroll mõistab, et on oluline puudu- ja ülejääkide tekkepõhjused välja selgitada, et edaspidi nende tekkimist vältida ning see võtab aega, kuid üle- ja puudujääkide operatiivne selgitamine on vajalik, et saada õige ülevaade varade seisukorrast ning välistada väärkasutamist.

- Lisaks eeltoodule tuvastas Riigikontroll mitmel juhul, et osa lugemislehtede ja võrdluslehtede vorm ei vastanud Kaitseväge inventuuri läbiviimise juhendile, lugemislehti ei olnud täidetud korrektselt ning dokumentidel ei olnud kõiki juhendis nõutud allkirju.

Riigikontrolli hinnangul on oluline inventuuri läbiviimisel järgida inventuuri juhendi nõudeid, et inventuurid oleks tehtud usaldusväärselt ja need kinnitaks inventuuriga seotud isikud.

2.1.2. Riigikontrolli audiitorid käisid kokkuleppel Kaitseväega pisteliselt välja valitud varude olemasolus veendumas ka inventuuri väliselt. Selle tulemusena tuvastas Riigikontroll, et varud ei asunud alati seal, kus need laovarvestusprogrammi DAX andmetel pidid asuma, ning laos oli ka varusid, mis ei olnud arvel. Näiteks:

- 12,7 mm kuulipilduja mehhanismi raam/kiirvahetusraud kogus DAXi andmetel oli 50 tk, loendati 48 tk. Hilisema selgituse kohaselt tuvastas Kaitsevägi need 2 varaühikut teisest asukohast ja tõsteti õigele kohale.
- 12,7 mm kuulipilduja varuosade komplekte oli laos 1 võrra vähem kui DAXis arvel (DAXis 50, tegelikult 49). Laohoidja selgituse kohaselt oli üks komplekt antud näidiseks välja, kuid selle kohta dokumenti ja liikumist laovarvestusprogrammis ei olnud vormistatud. Vaatluse ajal toodi puuduolev komplekt audiitoritele näha.
- Laos asus kast erinevate varudega, mis ei ole DAXis arvel. Kast sisaldas sorteerimise ootel relvade varuosi, mis selgituste kohaselt ei ole kasutusel, ning ka varusid, mis laotöötaja sõnul on missioonidelt tagasi toodud ja antakse uutele missioonidele välja. Kaitseväest hiljem saadud täiendava info kohaselt võetakse pärast 2026. aasta inventuure käsile ja sorteeritakse ära nii ladustamisele minev varustus kui ka utiliseerimisele minevad asjad.
- Laos asus mitmeid sahtleid sildiga „Ei ole arvel“. Kohapeal saadud selgituste kohaselt ei võeta neid ka tulevikus arvele ning need on seal pikemat aega seisnud. Kaitseväest hiljem saadud täiendava info kohaselt vaadati need sahtlid läbi ja selgus, et põhiliselt on tegemist erinevate tihendite jms vana ja väheväärtusliku varaga ning otsustati need sahtlisid kõik utiliseerida.

Kui varud ei ole arvel ning nende liikumisi ei dokumenteerita, kaasneb sellega Riigikontrolli hinnangul risk, et ei märgata ka nende kadumist või hävinemist ehk ei ole tagatud varu säilimine ja olemasolu. Utiliseerimist ootavad varud peavad olema selgelt märgistatud ja laos eristatud.

2.1.3. Raamatupidamisprogrammi SAP ja laoarvestusprogrammi DAX võrdlust tehakse jätkuvalt ainult soetusmaksumuse osas

Kaitseotstarbelise põhivara arvestus toimub raamatupidamises kogumitena ning detailset arvestust koguste, asukohtade ja vastutavate isikute kaupa peetakse laoarvestusprogrammi DAX põhivara nimekirjas. Ka inventuur tehakse DAXi nimekirjade alusel. Kaitseministeeriumi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirja kohaselt võrdleb Kaitsevägi DAXi põhivara nimekirja SAPis oleva põhivara nimekirjaga. See võrdlus tehakse aga jätkuvalt ainult põhivara soetusmaksumuse osas, jääkväärtuse võrdlust endiselt ei tehta. Auditi käigus tuvastas Riigikontroll ka juhtumeid, kus vara kasulik eluiga või arvestatud kulum SAPis ja DAXis erines. Need erinevused oleks tulnud ilmsiks, kui SAPi-DAXi võrdlust tehtaks ka jääkväärtuse osas.

Tagamaks, et inventuuri käigus hinnatud vara kasulik eluiga ja raamatupidamises märgitud kasulik eluiga on samad, on Riigikontrolli hinnangul oluline, et kindla regulaarsusega võrreldakse vara jääkväärtuse andmeid SAPi ja DAXi vahel ning erinevuste ilmnemise korral need korrigeeritakse.

Riigikontrolli soovitused Kaitseministeeriumi kantslerile koostöös Kaitseväega:

- pöörata Kaitseväes jätkuvalt tähelepanu inventeerimise aluseks olevate juhendite ning sise-eeskirja täitmisele ja inventuurikomisjonide, varade eest vastutavate isikute ning varaarvestajate juhendamisele, et saavutada ühtne arusaam inventuuri toimingute sisust ja vajalikkusest ning protsessi latusam toimumine;
- leida lahendus inventuuri käigus varade tegeliku seisukorra ja järelejäänud eluea hindamiseks;
- tagada, et kindla regulaarsusega võrreldakse varade jääkväärtuse andmeid raamatupidamisprogrammis SAP ja laoarvestusprogrammis DAX.

2.2 Kaitseväe, RKIKi ja Riigi Tugiteenuste Keskuse koostöös tehtavad Kaitseväe pooleliolevate varaobjektide ja RKIKi ettemaksete inventuurid jäid osaliselt tegemata ning osapoolte infovahetus vajab jätkuvalt parandamist

Tehtud ettemaksete ja pooleliolevate varaobjektide (lõpetamata ehitiste) vastavust lepingutele ning kõikehõlmavat ja korrektset kajastamist raamatupidamises saab kontrollida aastalõpu ettemaksete ja lõpetamata objektide inventuuriga. Sarnaselt eelmise aastaga jäid need inventuurid Kaitseväel ja RKIKil osaliselt tegemata.

Inventuuri käigus ei suudetud selgitada saldo erinevusi tarnijaga või oli mõne tarnija saldo sisuliselt üldse inventeerimata, inventuuritulemused kinnitati enne, kui inventeerimistoimingud olid lõpetatud ja oldi veendunud tarnijale tehtud ettemakse saldo õigsuses. Näiteks:

- Korea tarnija ettemakse saldo bilansis on 31.12.2025. aasta seisuga väiksem, kui see peaks olema, ning RKIK ja Riigi Tugiteenuste Keskus jäid ettemakse saldo kajastamise suhtes inventuuris eriarvamusele. RKIKi hinnangul on ettemakse saldo viga 1,30 miljonit eurot, kuid Riigikontroll seda summat kinnitada ei saa, sest selle tarnija ettemakse saldo ja lepingu täitmisega on segadus kestnud aastaid. 2025. aasta auditis tarnija ettemaksu jääki ja 2025. aasta tehinguid kontrollides ilmnes, et ettemaksu jäägist summas 15 736 033 eurot ei piisa veel lepingu alusel tarnimata kauba kajastamiseks. Lepingu alusel

on 2026. aastal tarnitava kauba lepinguline maksumus 17 610 119 eurot ning sellele lisandub veel osa kaubast, mille tarne lükkus 2025. aastast 2026. aastasse (summa ei ole Riigikontrollile teada).

Kirjeldatud lepingu alusel soetatakse K9 liikursuurtükke ja nende lisavarustust ning kauba eest tasutakse 100% ette. 2024. aasta auditis selgitas RKIK, et sellele tarnijale on kogunenud varasematest perioodidest ettemaksu jääk summas 9,6 miljonit eurot ja pole veel teada, mida selle eest soetatakse. Kuivõrd 31.12.2025. aasta seisuga bilansis olevast ettemakse jäägist ei piisa veel tarnimata kauba kajastamiseks, viitab 2024. auditis antud selgitus asjaolule, et RKIKil puudus sel ajal lepingu täitmise seisust ülevaade. Lisaks selgus auditi käigus 2025. aasta tehingu kontrollimisel, et K9 liikursuurtüki lisavarustusse kuuluvad relva juhtarvutid maksumusega 420 000 eurot kajastati raamatupidamises ekslikult topelt ning nende eest tasuti tollikäibemaks kahel korral. RKIK nõustus auditi tähelepanekuga, tunnistas eksimust ning kinnitas, et teeb vajalikud paranduskanded 2026. aastal.

- RKIK ei ole bilansipäeva seisuga USA valitsusasutusele tehtud ettemaksete saldoid kontrollinud ning lisaks on kajastamata administreerimisega seotud kulud.

USA valitsusasutusele tehtud ettemaksete (32,06 miljonit eurot) juurde märkis RKIK inventuuris, et tehingute kontroll jätkub 2026. aastal. Auditi käigus selgitas RKIK, et 30.06.2025. aasta seisuga tehtud erakorralise inventuuriga (inventeeriti USA 30.06.2025. aasta kvartaliaruande alusel) sai suur osa tehingutest üle vaadatud, kuid 31.12.2025. aasta seisuga ei saa RKIK kinnitada saldo korrektsust ning on teadmine, et kvartaliaruannete kontrollimisega on vaja jätkata, kuid ajapuuduse tõttu ei olnud RKIKi sõnul võimalik saldode kontrollimisega 2026. aasta alguses täiendavalt tegeleda. Administreerimisega seotud kulud, mille RKIK jõudis 30.06.2025. aasta seisuga kvartaliaruande alusel tuvastada ja kontrollida, on kajastatud 2025. aasta kuludes, kuid 2025. aasta teise poolaasta kulud on kajastamata.

- Tarnitud kaup oli raamatupidamises kajastamata ja ettemaksega sidumata ning RKIK märkis ettemaksete inventuuris vale tarneaja.

RKIK soetas Kaitseväge varuosasid ning 2025. aasta mais tasuti tarnijale ettemakse (30%) summas 933 866 eurot. 2025. aasta novembris esitas tarnija arve tarnitud kauba eest (70%, tasutud ettemakse arvelt osaline tarne) tasumiseks summas 634 617 eurot, millele RKIK lisas arve menetlemisel eksliku kommentaari, et kaup saabub 2025. a lõpus / 2026. a alguses ning arve kajastati raamatupidamises seetõttu ettemaksena. Tegelikult oli Kaitseväge kauba juba 2025. aasta juulis ja augustis kätte saanud, mistõttu tulnuks raamatupidamises selle arve alusel kajastada majandamiskulu ja põhivara soetus ning siduda kohustis tasutud ettemaksega. Auditi käigus tehti paranduskanne 2026. aastasse, kuid 31.12.2025. aasta seisuga on varude eest tehtud ettemakse kajastatud suuremana 906 595 euro (tarnitud kaup kajastati 100% ettemaksena) võrra, majandamiskulud kajastatud väiksemana 744 776 euro võrra ja põhivara soetused kajastatud väiksemana 161 819 euro võrra.

- RKIK kajastab jätkuvalt ettemaksena mereväele tarnitud kaupa ning ettemaksete inventuur lõpetati enne, kui oli välja selgitatud, millised korrigeerimised on vaja raamatupidamises teha.

2020. aastal kajastati ettemakse tarnijale varuosade eest summas 317 960 eurot, kaubad tarniti 2024. aastal. 31.12.2025. aasta seisuga on tarnitud varuosad endiselt arvele võtmata ja ettemakse kuluks kandmata, sest mereväelt ei ole saadud allkirjadega saatelehti ning kuna saatelehel puudub kauba hind, oodatakse varuosade arvele võtmiseks selle osas tarnijalt infot.

RKIK oli lisanud 2025. aasta ettemaksete inventuuri käigus kommentaari, et tarnijaga on suhtlus pooleli kaupade nimekirja osas. Seejärel saatis RKIK Riigi Tugiteenuste Keskusele kontrollitud ettemaksed. Kuna inventuuri eesmärk on veenduda raamatupidamises kajastatud saldo õigsuses, siis ei saa Riigikontrolli hinnangul inventuuri lõpetada enne, kui inventeerimistoimingud on lõpetatud ja välja selgitatud, millised korrigeerimised on vaja raamatupidamises teha.

- RKIKil oli bilansipäeva seisuga kajastatud tarnijale tehtud ettemakse summas 342 525 eurot, kuigi selle ettemakse arvelt olid teenused saadud ja kaup tarnitud, inventuuris hindas RKIK tarnija ettemakse saldo õigeks. Tarnija esitas 2024. aastal osutatud transporditeenuse eest arve 31.12.2025, ka ülejäänud ettemakse arvelt osutati teenused ja tarniti kaup RKIKi selgitusel 2025. aastal. Lisaks arve suurele hilinemisele võttis RKIKi sõnul kogu selle tehingu õigsuse kontrollimine tavapärasest kauem aega ning Riigi Tugiteenuste Keskuse selgituse kohaselt ei olnud 2025. aastal tehingu kajastamiseks enam eelarvet ja tehing kajastati 2026. aastal. Eelneva tõttu on 2025. aastal kajastamata kauba soetus ja tellitud teenuse maksumus vähemalt summas 504 202 eurot, mis põhjustab viga nii raamatupidamises kui ka riigieelarve täitmise aruandes.
- Ühe tarnija ettemakse saldo õigsuse selgitamine RKIKiga võttis nii kaua aega, et ei olnud enam piisavalt investeeringute eelarvet, et kajastada tehing 2025. aastal. Inventuuri andmetel tulnuks ettemakse saldost 32 945 eurot kajastada lõpetamata ehitusena. Seetõttu on tarnija ettemakse saldo 31.12.2025. aasta seisuga bilansis 32 945 euro võrra suurem, kui see olema peaks, lõpetamata ehitused ja investeeringute eelarve täitmine sama summa võrra väiksemad.
- Inventuuri käigus ei tuvastanud RKIK, et ettemakset ei ole jaotatud ettemakseteks kulude, varude ja põhivara eest. 31.12.2025. aasta seisuga ettemaksete saldode kontrollimiseks saatmisel palus Riigi Tugiteenuste Keskus RKIKil muu hulgas kontrollida, kas ettemaksed on kajastatud õigetele kontodel. Vaatamata RKIKi kontrollile, tuvastas Riigikontroll auditis järgmised vead:
 - Jätakuvalt on kajastamata ettemakse põhivara eest, kuigi Riigikontroll on sellele ka varasemates auditites tähelepanu juhtinud. RKIK kajastas 2023. aastal tarnijale tehtud ettemakse summas 29 741 331 eurot kulude eest tehtud ettemaksena, kuigi raamlepingu lisa järgi tarnitakse selle lepingu alusel ka põhivara (nt varitseva õhuründe relvasüsteem veoautol ja operaatori juhtsüsteem). RKIK selgitas, et ettemakse kajastati algselt kulude eest tehtud ettemaksena, kuna polnud selge, mida Kaitsevägi võtab põhivarana arvele ja mida mitte. 2025. aasta auditi käigus tegi Riigi Tugiteenuste Keskus osalise paranduskande ja kajastas laskemoona osa ettemaksena varude eest summas 24,98 miljonit eurot, ülejäänud osa ettemaksest kajastub jätkuvalt pikaajalise ettemaksena kulude eest ning põhivara ettemakset ei ole ka 31.12.2025. aasta seisuga kajastatud.
 - RKIK kajastas laskemoona eest tehtud ettemaksed kontol „muud ettemakstud tulevaste perioodide kulud“, mitte aga ettemaksena varude eest. Auditi käigus tegi Riigi Tugiteenuste Keskus raamatupidamises paranduskande summas 95 375 025 eurot ning ettemaksed kajastati varude eest tehtud ettemaksetena.
 - Põhivara eest tehtud ettemakse kontol kajastub ka varude ettemakse 14 942 115 eurot ja kulude eest tehtud ettemakse 214 933 eurot. Eksimuse tõttu on bilansis varude ja kulude eest tehtud

ettemaksed väiksemana kajastatud ning põhivara eest tehtud ettemaksed suuremana kajastatud, kui need olema peaksid.

- RKIK kajastas 31.12.2025. aasta seisuga tarnijale tehtud ettemakse summas 8 355 000 eurot kulude eest tehtud ettemaksena (lühiajaline) ja 5 325 000 eurot pikaajalise ettemaksena kulude eest, kuigi ostutellimuse järgi tarnitakse selle lepingu alusel ka põhivara (nt tulejuhtimismasinad ja sõidukitele paigaldatavad laskeseadmed) ja laskemoona. Ettemakset põhivara ega varude eest ei kajastatud. RKIK selgitas, et valdav osa soetusest koosneb laskemoonast ja teenustest, mistõttu kajastati ettemakse kulude eest tehtud ettemaksena. Auditi käigus tegi Riigi Tugiteenuste Keskus osalise paranduskande, mille tulemusel on kajastatud laskemoona eest tehtud ettemakse õigesti varude eest tehtud ettemaksena, kuid põhivarade eest tehtud ettemakse ei kajastu ikka õigel kontol.

Riigikontroll on jätkuvalt seisukohal, et asutuse majandustehingutest õige ülevaate andmiseks tuleb lepingus toodud tarnitavate kaupade nimekirja alusel jaotada ettemakse põhivara, varude ja majandamiskulu vahel. Inventuuri käigus ei piisa üksnes ettemakse saldo õigsuse kontrollimisest, vaid tuleb hinnata ka seda, kas ettemakse on kajastatud sisult õigel kontol.

Riigikontroll on ka varem juhtinud tähelepanu sellele, et RKIK ei ole ettemakseid jaotanud ettemakseteks kulude eest ja põhivara eest. Kuna inventuuri eesmärk on veenduda raamatupidamises kajastatud saldo õigsuses ja sisulises korrektsuses, ei saa Riigikontrolli hinnangul inventuuri lõpetada enne, kui kõik inventeerimistoimingud on tehtud ning välja on selgitatud, millised korrigeerimised tuleb raamatupidamises teha.

- Kaitseväe pooleliolevate varaobjektideinventuuri kontrollimisel ilmnes, et jätkuvalt vajab valitsemisala asutuste infovahetus parandamist, et tagada vara arvelevõtmiseks õigeaegne ja piisav sisendinfo. Puuduliku infovahetuse tõttu jäid mitmed aruandeaasta jooksul lõpetatud tööd valmis varana õigel ajal arvele võtmata, mis tekitab vigu nii bilansis, tulemiaruanDES kui ka eelarve täitmise arundes. Näiteks:
 - radarisüsteemi soetus summas 8 316 191 eurot kajastati 2026. aastal, kuigi tööd olid vastu võetud detsembris 2025 ning oleks tulnud kajastada tekkepõhiselt 2025. aastal. Vea põhjustas asjaolu, et arve jõudis RKIKi e-arvete menetluskeskkonda alles 06.04.2026, kuna tarnija oli selle ekslikult saatnud teisele RKIKi e-posti aadressile, kui lepingus märgitud. Auditi käigus viga parandati.
 - 155 mm liikurhaubitsate ja liikursuurtükkide ümberehitusega seotud tööd kokku summas 519 445 eurot, mille leping on lõppenud, kajastuvad lõpetamata ehitusena, sest tööde arvelevõtmiseks valmis varana puudub RKIKi projektijuhilt/kategooriajuhilt vajalik sisendinfo.
 - Lõpetamata ehituse ja etapiviisilise soetuse kontol kajastub jätkuvalt vara (vara kirjeldus inventuuris: sõidukid, raketid, droonid) summas 452 291 eurot, mis oli tarnitud juba 2024. aastal ja tulnuks siis ka arvele võtta. 2024. aasta auditis selgitas RKIK Riigikontrollile, et 2024. aasta lõpuks tarniti kõik lepingu objektid, v.a laskemoon, mille tarne lükkus 2025. aastasse. 2025. aasta jooksul ja inventuuri käigus ei ole Kaitsevägi ega RKIK suutnud arvelevõtmiseks vajalikku infot Riigi Tugiteenuste Keskusele esitada.
 - Lõpetamata põhivarana kajastuvad 2025. aastal tarnitud põhivara maa-õhk-maa-raadioside süsteemide konteinerid, mis tulnuks valmis varana arvele võtta ja amortiseerima hakata 2025.

aastal. RKIK on märkinud inventuuris kommentaariks, et tegemata on lepinguline süsteemiõpe, mis toimub 2026. aasta mais. Tarnitud põhivara tulnuks arvele võtta ja amortiseerima hakata 2025. aastal, kuna toimumata koolitus põhivara arvelevõtmist ei mõjuta.

Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi kohaselt hakatakse kaitseotstarbelist põhivara amortiseerima alates soetamise kuust. Seetõttu põhjustab põhivara hilinenud arvele võtmine vea nii bilansis, tulemiaruanDES kui ka eelarve täitmise aruanDES: bilansis ei kajastu vara õiges perioodis põhivarana, tulemiaruanDES jääb õiges perioodis kajastamata amortisatsioonikulu ning eelarve täitmise aruanDES võib kulu olla kajastatud vales perioodis või valel real. Probleemidele varade õigeaegse arvele võtmisega on juhitud tähelepanu ka käesoleva märgukirja punktis 3.7. Riigikontrolli hinnangul on oluline parandada oluliselt Kaitseväge, RKIKi ja Riigi Tugiteenuste Keskuse koostööd ja infovahetust, et tagada varade õigeaegseks arvelevõtmiseks vajalik sisendinfo.

Riigikontrolli soovitused Kaitseministeeriumi kantslerile koostöös Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse, Kaitseväge ja Riigi Tugiteenuste Keskusega:

- tagada, et inventuuri tulemused kinnitatakse alles seejärel, kui inventuuritoimingud on lõpule viidud, vajalikud korrigeerimised raamatupidamises tehtud ja saldode õigsuses veendunud;
- parandada inventuuri protsesse selliselt, et inventuuri käigus kontrollitaks, kas ettemakse on sisuliselt õigesti kajastatud, seahulgas on see jaotatud saadavast kaubast lähtudes kulude, varude ja põhivara eest tehtud ettemakseteks;
- parandada asutuste sees ja vahel info liikumist, et valitsemisala asutused esitaksid Riigi Tugiteenuste Keskusele õigel ajal, korrektse ja piisava info majandustehingute õigeaegseks kajastamiseks.

3. Finantsjuhtimine ja sisekontrollisüsteemi toimimine Kaitseministeeriumi valitsemisalas vajavad jätkuvalt parandamist

Jätkuvalt esines Kaitseministeeriumi valitsemisala asutuste sisekontrollisüsteemis mitmeid puudusi, mis on seotud ettemaksete arvestamisega, dokumentide vormistamisega, lepingute sõlmimisega, haldamisega ja täitmise jälgimisega. Sarnastele puudustele on Riigikontroll tähelepanu juhtinud ka eelmiste auditite märgukirjadega. Mitmed tuvastatud probleemid ei tulene sisemiste reeglite puudumisest, vaid sellest, et kehtestatud tööprotsesse ei järgita järjepidevalt ning tööjaotus ja vastutus ei ole osapooltele piisavalt selged. Seetõttu tuleb esmalt tagada ministri kehtestatud ja muudes sisemistes kordades sätestatud nõuete tegelik rakendamine.

3.1. Koolituste eest tasumisel ei võtnud Riigi Kaitseinvesteeringute Keskus (RKIK) arvesse tarnijale tehtud ettemakset

Tarnija esitas 2023. aastal ja 2024. aastal RKIKile arve toimunud koolituse eest, kuid nendel arvetel ei olnud vähendatud tasumisele kuuluvat summat ettemakse (40%) võrra. RKIK selgitas, et kõik koolitused ei ole veel toimunud ning ettemakse arvestatakse maha siis, kui kogu teenus on täies ulatuses kätte saadud. Lisaks selgitas RKIK, et tarnija ei ole esitanud arvetel ettemakset maha arvestanud.

Riigikontroll on seisukohal, et kuna 2023. ja 2024. aasta koolitused on toimunud (nende toimunud koolituste puhul on teenus osutatud) ja iga toimunud koolituse järel esitatakse arve, tulnuks arvel vähendada

tasumisele kuuluvat summat ettemakse (kahel aastal kokku 212 202 euro) võrra. Ettemakset ei saa maha arvata ainult kõige viimase koolituse arvest, kuna ettemakse ei olnud tehtud ainult selle viimase koolituse eest.

Eelneva tõttu on 31.12.2025. aasta seisuga bilansis RKIKi ettemaksed kajastatud 212 202 euro võrra suuremana, kui need olema peaksid, ja RKIK tasunud aastatel 2023 ja 2024 tarnijale koolituste eest rohkem, kui pidanuks, kuna tasumisele kuuluvat summat ei ole ettemakse võrra vähendatud.

3.2. Lepingute sõlmimisel ja nende ning teiste dokumentide haldamisel Kaitseministeeriumi valitsemisalas tuvastati mitmeid puudusi. Lisaks ei ole RKIK veendunud, et tehingud oleks tehtud lepingutest lähtudes

- RKIK tegi tarnijale ostutellimuse alusel ettemakse 50%, kuigi see ei ole raamlepingus sõnaselgelt sätestatud.

RKIK sõlmis tarnijaga raamlepingu, mille järgi on tarnijal õigus nõuda ettemakset kuni 30% ostutellimuse kogumaksumusest. Lõplik otsus dokumenteeritakse ostutellimuses. RKIK sõlmis tarnijaga selle raamlepingu alusel ostutellimuse, milles lepitati kokku ettemakse 50% tellimuse kogumaksumusest (ettemakse summa 108 156 024 eurot). Selle RKIK ka tasus. Ettemakse 30% ostutellimuse kogumaksumusest olnuks aga 64,89 miljonit eurot.

RKIK selgitas, et raamlepingus kasutatud sõnastus „kuni 30%“ reguleerib eelkõige tarnija õigust nõuda ettemaksu tavapärasel ulatuses, kuid ei sisalda sõnaselget keeldu leppida kokku suuremas ettemakses.

Kirjeldatud juhul otsustas RKIK 50% ettemakse kasuks, kuna suurem ettemakse võimaldas tarnijal tagada kauba hankimine ja tootmise korraldamine soodsamatel tingimustel ning vähendada tarneprotsessiga seotud hinnariske ja võimalikke viivitusi. Sel põhjusel oli suurem ettemakse RKIKi hinnangul põhjendatud.

Riigikontroll juhib tähelepanu, et raamlepingus ei ole sätestatud, et ostutellimuses võib kokku leppida suuremas kui 30% ettemakses. RKIKi selgitused põhjendavad suurema ettemakse otstarbekust, kuid ostutellimuse maksetingimus ei olnud raamlepingu p-ga 6.6 kooskõlas. Ettemakse või selle kokkuleppimise võimalus peab tulenema raamlepingust sõnaselgelt. Kui asjaolude muutumise tõttu on vajalik muuta lepingu tingimusi, siis tuleb seda teha.

- RKIKil ei olnud esitada välisabi arvelevõtmise aluseks olevat pakkumis- ja vastuvõtukirja (LOA, *Letter of Acceptance*), mis kinnitaks välisabi sisu ja selle saamise tingimusi. Samuti puudus võimalus veenduda, kas kõik LOA muudatusi kajastavad dokumendid olid Riigikontrollile esitatud.

RKIKil puudus välisabi arvelevõtmise aluseks olev LOA DT-B-WAX, millele on viidatud välisabi arvelevõtmise aktis. Selgituse kohaselt ei ole DT-B-WAX eraldiseisev dokument, vaid viide konkreetsele varustuse edastamise projektile. Samas esitati Riigikontrollile sama tehingu raames LOA-d DB-B-UER ja NV-B-VAI, mistõttu ei olnud võimalik tuvastada, milline dokument või selle osa oli vara arvelevõtmise aluseks. Seega ei esitatud Riigikontrollile tõendit, mis kinnitaks välisabi sisu ja selle saamise tingimusi, kuigi arvele võtmise aktis on viidatud LOA-le DT-B-WAX ning selle alusel on vara arvele võetud.

Lisaks esinesid erinevused LOA-s NV-B-VAI kajastatud kaupade ja teenuste maksumuste ning asutuses arvele võetud varade väärtuste vahel. RKIK selgitas, et LOA-d on muudetud. Samas ei olnud olemasolevate dokumentide ja selgituste põhjal võimalik veenduda, kas need kajastavad kõiki tehtud muudatusi.

Seetõttu ei olnud võimalik kontrollida, kas kõik NV-B-VAI projekti raames saadud kaubad ja teenused on arvele võetud ja kas need on arvele võetud õiges maksumuses.

- RKIKil puudus enda ja teise osapoole allkirjastatud ostutellimus (acquisition order).

RKIK tegi aastal 2025 teisele osapoolele ostutellimuse alusel ettemakse 51,07 miljonit eurot. Auditi käigus selgitas RKIK, et RKIKi poolt allkirjastatud ostutellimus anti teisele osapoolele üle 18.06.2025. Maiks 2026 ei olnud RKIK teiselt osapoolt allkirjastatud ostutellimust tagasi saanud. Teise osapoole esitatud arvel on kirjas, et nemad on ostutellimuse allkirjastanud 27.06.2025.

RKIK selgitas, et ei oska hinnata, millal allkirjastatud ostutellimus RKIKi jõuda võiks.

Kuna RKIKil puudus mõlema osapoole allkirjastatud ostutellimus ka veel 11 kuud pärast tellimuse sõlmimist, esineb risk, et kokkuleppe olemasolu, tingimused ja jõustumise aeg ei ole piisavalt tõendatud, mistõttu võib hiljem tekitada vaidlusi näiteks hinna, koguse, tarneaja, vastutuse, maksetingimuste või täitmise kohustuse üle.

- Kaitseministeeriumi valitsemisalas on sõlmitud palga maksmise alusdokumente suures mahus pärast palga kehtima hakkamist.

Riigikontroll tuvastas auditi käigus, et Kaitseministeeriumi valitsemisalas on 2025. aastal teenistujate palga aluseks olevaid dokumente (töölepinguid, käskkirju) kinnitatud suures mahus pärast palga kehtima hakkamise alguskuupäeva. Riigikontroll võttis aluseks SAP BO aruande HR072 „Kokkulepitud palk perioodil“, kus on teenistujate kaupa välja toodud nii kokkulepitud palga alguskuupäev kui ka selle aluseks oleva dokumendi kinnitamise kuupäev. Hilinemisega kinnitatud dokumentidest valdav osa oli kinnitatud 30 päeva jooksul pärast palga alguskuupäeva, kuid ligi 90 juhul (s.o u 3%) oli dokument kinnitatud rohkem kui 60-päevase hilinemisega.

Riigikontroll juhib tähelepanu, et palga alusdokumentide hilinemisega kinnitamine suurendab riski töövaidlusteks, vigade tekkeks palgaarvestuses ja kulude kajastamiseks vales raamatupidamise perioodis.

- RKIK leppis tarnijaga ostulepingus kokku kõrgemas varuosa maksumuses, kui esialgse tootetoe lepingu järgi kokku lepitud (tootetoe lepingu järgi kuni 125% hinnakirjast, ostulepingus 151% hinnakirjast).
RKIK selgitas, et keskus on osa toodete puhul pidanud leppima hinnatõusuga, mille on põhjustanud nõudluse suurenemisest tulenev tooraine kallinemine. Hinnatõusu on käsitletud kahepoolsetel kohtumistel ning RKIK on olnud teadlik tarnija vajadusest osa toodete hinda tõsta rohkem kui esialgses lepingus fikseeritud.

Riigikontrolli hinnangul tuleb selleks, et vältida võimalikke vaidlusi, lepingute sõlmimisel lähtuda kokku lepitust või vajaduse korral muuta lepinguid.

- RKIK allkirjastas kaupade üleandmise-vastuvõtmise akti kaks kuud pärast kauba üleandmist RKIKile. Selleks ajaks oli kaup juba ka välisriigi lõpptarbijale üle antud.

Hankelepingu muudatuse kohaselt tuli pärast kauba tarne-eelset edukat kvaliteedikontrolli ja kontrolliakti allkirjastamist vormistada kauba üleandmine-vastuvõtmine müüja asukohas ning RKIK pidi koostama kauba üleandmise-vastuvõtmise akti. Auditi käigus tuvastati, et kvaliteedikontrolli akti allkirjastasid müüja ja ostja 22.08.2025 ning samal kuupäeval tehti ka seadmete ülevaatus. RKIKi selgituste kohaselt oli kaup sellest hetkest alates faktiliselt RKIKile üle antud. Välisriigi lõppkasutajale anti kaup üle 16.10.2025. Samas allkirjastasid RKIK ja tarnija üleandmise-vastuvõtmise akti alles 29.10.2025 ehk kaks kuud pärast seda, kui RKIKile kaup üle anti, ning selleks ajaks oli kaup juba ka lõppkasutajale üle antud.

RKIKi sõnul puudus neil augustis 2025 enda üleandmise-vastuvõtmise akti vorm. Sellest tulenevalt toimus RKIKi enda välja töötatud üleandmise-vastuvõtmise akti allkirjastamine tagantjärele 29.10.2025.

Riigikontrolli hinnangul ei anna tagantjärele vormistatud üleandmise-vastuvõtmise akt piisavat kindlust, et aktis esitatud andmed põhinevad kauba üleandmise ajal tehtud kontrollil. Seetõttu ei pruugi olla võimalik usaldusväärselt tõendada, kas üle anti kogu lepingus ette nähtud kaup, kas kaup vastas kokkulepitud koguse- ja kvaliteedinõuetele ning millal kaup tegelikult üle anti. See suurendab põhjendamatute maksete, puuduste hilinevad avastamise, lepinguliste vaidluste ja ebaõige raamatupidamisperioodi kajastamise riski. Tehingute nõuetekohaseks dokumenteerimiseks vajalikud dokumendivormid, sealhulgas üleandmise-vastuvõtmise aktid, peaksid olema välja töötatud ja kehtestatud enne tehingute tegemist.

- RKIK on saadud toetusest katnud teenustasud, mis toetuslepingu kohaselt hüvitamisele ei kuulu.

Saadud toetuse rahaga on RKIK katnud akreditiiviga seotud tasud. Need on sisult finants- või pangateenuse tasud, mida makstakse tehingu makse vahendamise eest, mitte tasu soetatava kauba või selle transpordi eest. Toetuslepingu alusel katab toetuse andja soetatava kauba ja selle transpordi kulud. Maksud, tollimaksud ja muud sarnased tasud jäävad Eesti poole kanda. Riigikontrolli hinnangul ei kata kõnealuse toetuse lepingu teenustasudega seotud kulusid, mistõttu ei saa selle toetuse rahaga katta akreditiiviga seotud kulusid. RKIK sellega ei nõustu ning näeb akreditiiviga seotud tasusid otseselt kauba soetamise kuluna ning seega saadud toetusest kaetavana. Riigikontroll juhib tähelepanu, et toetusena saadud raha tohib kasutada ainult lepingus sõnaselgelt toodud kulutusteks ja muud kulud tuleb kas Eestil tasuda või need uuesti toetuseandjaga läbi rääkida.

2025. aastal on saadud toetusest kaetud teenustasud kokku summas 16 231 eurot, 2024. aastal 19 434 eurot.

- Riigikontroll soovis RKIKist saada ülevaadet, kui palju toetuse vahendamise lepingutega saadud rahast on kohustustega kaetud. Auditis selgus, et iga toetuse meetme kohta on ülevaade projektijuhtide tasemel kokku pandav, aga terve asutuse tasemel pilti ei ole ja seda ei jälgita. Seetõttu võib RKIK teha uusi otsuseid või võtta täiendavaid kohustusi teadmata, et olemasolev toetusraha on juba varasemate kokkulepetega kaetud. Selle tagajärjel võib omakorda tekkida olukord, kus toetusraha ei jätku kõigi võetud kohustuste täitmiseks või raha kasutatakse viisil, mis ei vasta rahastaja tingimustele.

Lisaks tuvastas Riigikontroll auditi käigus, et RKIK ei ole teenuse tellimiseks kahel juhul sõlminud raamlepingu ja hankekorraga nõutud hankelepingut (2 005 004 + 435 365 eurot), ühel juhul ei olnud tarnija lepingut allkirjastanud. Lisaks ei järgitud RKIKis lisakulutusteks tellija reservi kasutusele võtmisel hankelepingu tingimusi, kuna reservi kasutamise kokkulepe vormistati tagantjärele samal kuupäeval, mil

tehtud tööd RKIKile üle anti. Veel selgus, et ministeeriumi osakonnajuhataja ja RKIKi hangete osakonna juhtaja allkirjastasid lepingu, mille allkirjastamiseks puudus neil volitus.

3.3 Kauba üleandmise-vastuvõtmise dokumentides ja muudes ostudokumentides on vigu või ei olnud neid koostatud. Seetõttu ei ole võimalik veenduda, millal need on sõlmitud, millise lepingu alusel on kaup saadud või üle antud ning kas ja millal kaup/teenus vastu võetud ja kes on selle vastu võtnud

- Kauba vastuvõtmisel ei veendutud vastu võetud kauba ja vastuvõtudokumentide vastavuses ning puuduste kõrvaldamist ei dokumenteeritud.

RKIK soetas harjutusväljakute jaoks simulatsioonisüsteemi koos tõusvate ja liikuvate sihtmärkidega, mis tarniti 2025. aasta augustis. RKIKil oli jäänud märkamata, et aktilt on puudu 150 märklauda kogumaksumusega 10 629 eurot, mis arvel kajastusid. RKIKi kinnituse kohaselt tarniti märklaud teiste kaupadega samal ajal. RKIKi selgituse kohaselt olid sihtmärgid võrreldes muu saabunud kaubaga vähem oluline kulumaterjal ja nende vastuvõtu dokumenteerimisel ei pööratud ekslikult piisaval määral tähelepanu. Auditi käigus otsustas RKIK küsida tarnijalt uue täiendatud akti, mis koostati 03.12.2025 ja millel kajastusid ka tarnitud märklaud.

Generaatorid võeti vastu puudustega, kuna üks generaatoritest vajas asendamist, kuid asendusgeneraatori saabumise ja vastuvõtmise kohta dokumenti ei vormistatud. RKIKi selgituse kohaselt asendusgeneraatori vastuvõtu kohta dokumenti ei koostatud, kuna kõik kaubad olid varem dokumendi alusel vastu võetud ning asendusseadme vastuvõtu juures olnud spetsialistid ei osanud selle koostamist vajalikuks pidada. RKIKi sõnul oli asendusseade juba teele pandud kauba vastuvõtu ajaks, kuid kuna dokumenti selle kohta ei vormistatud, ei ole võimalik RKIKi selgituste paikapidavuses veenduda.

Selleks, et oleks võimalik veenduda, millal ja mis koguses kaup kätte saadi, kas see vastas lepingu tingimustele ning on raamatupidamises korrektselt kajastatud, on oluline, et kauba vastuvõtmine ja puuduste likvideerimine korrektselt dokumenteeritakse. Vältimaks riski, et tasutakse kauba eest, mida ei ole saadud, on oluline arve kinnitamisel kontrollida ka, kas aktidel olev info on õige ja vastab arvele.

- Kauba välisriigi lõppkasutajale üleandmise aktidel ei vasta üleantud toodete kogused RKIKi ja lõppkasutaja vahelisele lepingule.

Auditi käigus tuvastati, et vormistatud dokumentide põhjal anti välisriigile üle ühte tüüpi droone 38 komplekti rohkem kui lepingus ning teist tüüpi droone 38 komplekti vähem kui lepingus. RKIK selgitas, et koguste erinevused on põhjustatud transpordifirma ebakorrektest saatelehtedest, kus toodete lugemine toimus kord komplektide, kord kastidena (droonid olid pakendatud eraldi kastidesse). Dokumentidelt nähtub, et tooted on tarnijalt RKIKile üle antud komplektidena (üks komplekt on neli drooni) ning välisriigile on tooted üle antud droonides. RKIK kinnitas, et välisriigile on tegelikult üle antud lepingule vastavas koguses tooteid.

Dokumentide ja RKIKi esitatud selgituste põhjal järeldub, et kauba üleandmisel välisriigile ei veendunud kauba üleandja, kas üleantud kaup vastab dokumentidele.

- RKIK kajastas 2025. aastal saadud teenuse maksumuse 2026. aasta kuludes. RKIK kajastas 2026. aasta raamatupidamises kaitseotstarbelise varustuse hooldus- ja remonditeenuse kulud summas 236 888 eurot, kuigi teenus osutati 15.12.2025. Vastuvõtudokumendil puudus teenuse osutamise kuupäev, mistõttu ei olnud esialgu võimalik teenuse tegelikku saamise aega tuvastada. Alles auditi käigus selgitas RKIK välja, et teenuse tegelik kättesaamise kuupäev langeb kokku arve kuupäevaga (15.12.2025). Majandustehingud tuleb kajastada tekkepõhiselt nende toimumisel, sõltumata raha laekumise või väljamaksmise ajast.

Seetõttu on 2025. aasta tulemiaruanDES ja riigieelarve täitmise aruanDES kulusid kajastatud tegelikust väiksemas summas.

Lisaks tuvastas Riigikontroll järgmist:

- Kompromisskokkuleppele ei ole märgitud sõlmimise kuupäeva, vaid RKIKi dokumendiregistris registreerimise kuupäev. Riigikontrolli hinnangul tuleb märkida dokumendile selle allkirjastamise kuupäev, kuna vastasel korral ei ole võimalik saada õiget infot selle kohta, millal kokkulepped jõustuvad.
- Kauba üleandmise-vastuvõtmise dokumendil puudus kauba vastu võtnud töötaja allkiri, kuigi hankelepingu kohaselt on nõutud mõlema poole allkiri ning vastuvõtmise dokumendi allkirjastamise nõue on sätestatud ka Kaitseministeeriumi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirjas.
- Kaitseväes laskemoona vastuvõtmise kohta vormistatud aktil ei ole märgitud õiget infot selle kohta, milliste lepingute alusel kaup tarniti. Seega ei ole võimalik aktil olevat kaupa õigete lepingutega seostada ja vastavust kontrollida.
- Dokumendil, millega Kaitsevägi andis kauba välisriigi lõppkasutajale üle, puudus viide alusdokumendile, mille alusel oli osa kaupa üle antud. Nimelt oli aktis kirjas kaup, mida anti üle mitme erineva kokkuleppe alusel, aga aktis viidati ainult ühele kokkuleppele. Seega ei ole võimalik akti põhjal veenduda, millise kokkuleppe alusel on kaup osaliselt üle antud.
- RKIK ja tarnija ei koostanud vastuvõtusertifikaati, mis on aluseks ostulepinguga nõutud laskemoona eest 50% lõppmakse tasumiseks. Riigikontrolli hinnangul tuleb lähtuda tehingute tegemisel lepingus kokku lepitud tingimustest.
- Tarnedokumentidest ei selgu, millal kaup tarniti, kuna arve kinnitamisel lisas RKIK kuupäeva, mis ei olnud tarne kuupäev, vaid laovarvestusprogrammis DAX arvelevõtmise kuupäev, ja enamikule pakkelehtedele ei olnud Kaitseväge laohoidja tarne kuupäeva märkinud.

3.4. Laskemoona üleandmisel välisriigile puudus kantsleri otsus selle võõrandamise kohta ja RKIK ei olnud üleandmise ajaks sõlminud välisriigiga annetuslepingut

Kaitsevägi andis 13.06.2025 välisriigile üle 10 000 ühikut laskemoona (soetusmaksumus 25 miljonit eurot). Asekantsler kantsleri ülesannetes otsustas 29.07.2025. aasta käskkirjaga võõrandada välisriigile tasuta 10 000 ühikut moona ning kiitis tagasiulatuvalt heaks selle vara transpordi ja üleandmise välisriiki. Lisaks volitas RKIK peadirektorit allkirjastama riigivara tasuta võõrandamise lepingut.

Seega laskemoona üleandmisel puudus kantsleri otsus selle võõrandamise kohta, kuigi Kaitseministeeriumi valitsemisel oleva riigivara käsutamise korra järgi otsustab laskemoona võõrandamise kantsler.

Kaitseministeeriumi selgitusel nõuavad poliitilised ja sõjalised arengud kiiret reageerimist, mistõttu tuleb ette olukordi, kus välisriigi sõjalise toetamise otsused on küll tehtud õigel ajal, kuid bürokraatliku protsessi ajakulu tõttu toimub otsuste korrektne vormistamine alles pärast seda, kui vara on juba reaalselt välisriiki kohale jõudnud. Kõnealuse 10 000 mürsu puhul on tegemist just sellise juhtumiga, kus paralleelselt toimunud poliitilised arengud NATO, asjaajamine ja dokumentide liikumine asutuste vahel tekitasid olukorra, kus kantsler jõudis võõrandamise käskkirjale alla kirjutada alles pärast laskemoona kohaletoimetamist.

Riigivara tasuta võõrandamise lepingu (annetusleping) sõlmis RKIK 05.08.2025 ehk pärast seda, kui asekancler kantsleri ülesannetes oli käskkirjaga volitanud RKIKi peadirektorit seda allkirjastama. Seega sõlmiti ka annetusleping välisriigiga pärast laskemoona üleandmist.

Edaspidi tuleb ministeeriumil riigivara võõrandamisel vormistada otsused õigel ajal – enne riigivara võõrandamist.

3.5. Kaitseministeeriumil tuleb täpsustada RKIKi peadirektori asendamise reegleid

RKIKi põhimääruses on reguleeritud vaid peadirektori ajutine äraolek, peadirektori ametikoha mittetäitmise korral pole põhimääruses peadirektori ülesannete panemine reguleeritud.

RKIKi puhul tekkiski 2025. aastal olukord, kus peadirektori täitmata ametikoha puhul rakendati peadirektori ülesannete panemisel ajutise äraoleku reegleid – RKIKi peadirektori käskkirja järgi oli peadirektori esimene asendaja peadirektori asetäitja.

Kaitseministeeriumi selgituse kohaselt on RKIKi põhimääruse § 11 lõike 2 (peadirektori äraolekul asendab teda peadirektori asetäitja) mõte reguleerida kõiki olukordi, kus RKIKi peadirektorit ei ole, sõltumata sellest, kas ametikoht on täitmata või ei saa isik ajutiselt oma ametikohustusi täita.

Riigikontrolli hinnangul ei ole üheselt selge, et RKIKi põhimääruse § 11 lõike 2 mõte on reguleerida kõiki olukordi sõltumata sellest, kas ametikoht on täitmata või ei saa isik ajutiselt oma ametikohustusi täita. Ministril tuleb selguse huvides täpsustada RKIKi peadirektori asendamise reeglid, lähtudes avaliku teenistuse seaduse §-st 83, kuna tegemist on sisekontrollisüsteemi olulise osaga.

3.6. RKIK ei esitanud Riigikontrollile selgitusi ettemakse arvelt tarnitava kauba või teenuse kohta ja dokumente selle kohta, et tööd on vastu võetud

RKIKil on 31.12.2025. aasta seisuga ettemaksena kajastatud 2021. aastal tarnijale raamlepingu alusel tehtud ettemakse 630 000 eurot. Eialgu selgitas RKIK, et tegemist on miinide testimise ja hooldamise paketiga. Raamlepingu järgi on tegemist miinidega seotud süsteemiga ja süsteemi disainiga. Kuna RKIK auditi käigus ei selgitanud, mis on raamlepingu objektiks – kas tarnija osutab RKIKile teenuseid või on tegemist põhivara maksumusse kapitaliseeritavate kulutustega –, ei ole võimalik Riigikontrollil anda hinnangut sellele, kas ettemakse on kajastatud bilansipäeva seisuga õigel raamatupidamise kontol (kas ettemakse kulude või põhivara eest). Riigi Tugiteenuste Keskus kajastas ettemakse bilansipäeva seisuga hoopiski ettemaksena varude eest.

RKIK on kajastanud aastatel 2022 ja 2023 sama raamlepingu raames erinevate etappide eest (nt tehasetest, sadamatest) esitatud arved (summas 2,3 miljonit eurot) raamatupidamises majandamiskuluna. Kuna RKIK ei selgitanud auditi käigus, mis on tellitud tööde objektiks, siis puudub kindlus, et need arved tuleb kajastada kuluna.

Lisaks ei esitanud RKIK auditi käigus Riigikontrollile dokumente (akt, protokoll, kättesaamise kinnitus vms) tehasetesti ja sadamate testi toimumise kohta. Samas oli tarnija RKIKile arve nende eest esitanud ja RKIK selle tasunud. Seega puudub kindlus, et need tööd on vastu võetud.

Raamlepingu kompromisskokkuleppe muudatuse järgi pidi viimane etapp (mere vastuvõtutest) toimuma hiljemalt 31.03.2025. Auditi käigus RKIK selgitusi selle kohta, kas see on toimunud või mitte, Riigikontrollile ei saanud.

Eelneva tõttu ei olnud võimalik Riigikontrollil anda hinnangut, kas raamlepinguga seotud tehingud on raamatupidamises õigesti kajastatud.

3.7. RKIKil ja Kaitseväel on jätkuvalt probleeme tehingute kohta õigel ajal Riigi Tugiteenuste Keskusele info esitamisega või on info jäänud üldse esitamata. Lahendamata on ka probleem varade õigel ajal arvelevõtmisega

- Tarnete hilinemise tõttu tasuta kompensatsiooniks saadud kaupa ei olnud raamatupidamises kajastatud, sest info ei olnud raamatupidamisse jõudnud. Näiteks:
 - RKIK oli saanud kompensatsiooniks tasuta laskemoona (2 raketti, maksumus 730 000 eurot), mis tarniti 26.08.2025, kuid raamatupidamises seda tehingut ei olnud kajastatud. Pärast seda, kui Riigikontroll sellele tähelepanu juhtis, andis RKIK korralduse kajastada tasuta saadud laskemoon raamatupidamises.
 - RKIK oli saanud kompensatsiooniks laskemoona, mis tarniti 2025. aastal kahes osas, kuid raamatupidamises ei olnud teise tarne tehingut kajastatud. Auditi käigus tehti paranduskanne ja kajastati tasuta saadud laskemoon aastal 2026 summas 163 880 eurot. Riigikontrolli arvutuste kohaselt tulnuks raamatupidamises kajastada esimene ja teine tarne kokku summas 346 480 eurot, kuid kajastati summas 325 160 eurot (esimene tarne 161 280 eurot ja teine tarne 163 880 eurot). Seega tulnuks teine tarne kajastada summas 185 200 eurot, mitte aga summas 163 880 eurot.
 - Samuti olid raamatupidamises kajastamata kompensatsiooniks saadud raketikotid maksumusega 52 800 eurot. Pärast seda, kui Riigikontroll sellele veebruaris 2026 tähelepanu juhtis, kajastati tasuta saadud kaubad raamatupidamises.

Riigikontrolli hinnangul tuleb RKIKil täiendada sisekontrollisüsteeme selliselt, et oleks tagatud kõigi tehingute raamatupidamises kajastamine.

- Kaitseväe varasid võetakse jätkuvalt arvele suure hilinemisega ja vales perioodis. Näiteks tuvastas Riigikontroll auditis järgmised juhtumid:
 1. Kaitseväe 2025. aasta majandamiskulude kontrollimisel selgus, et Kaitseväge kajastas 01.01.2025. aasta seisuga USA-lt tasuta saadud varustuse (raadiojaamad ja nendega seotud varustus) summas

1 282 516 eurot, mis saadi kätte 01.07.2024. Kanne vara arvele võtmiseks tehti ca 10 kuud pärast kauba vastuvõtmist. Kaitseväge varaarvestaja sõnul on USA abi puhul lepingute leidmine, tarnitud varustuse kontrolli erisused, varustuse lahti kirjutamine edasiseks arvestuseks ja hinna määramine aeganõudev protsess.

2. Kaitsevägi kajastas USA-lt tasuta saadud varustuse (allveerobotid koos varustusega) kogumaksumusega 2 755 424 eurot põhivarana 01.01.2025, kuigi varustus saabus 12.04.2024. Seega on vara arvele võetud ja amortiseerima hakatud vales perioodis. Vara võeti arvele enam kui aasta pärast saabumist, sest 3 osapoole (Riigi Tugiteenuste Keskus, Kaitsevägi ja RKIK) vahel viibis arvele võtmiseks vajalike dokumentide saamine. Varale arvestati 2025. aastal kulumit ka 2024. aasta 9 kuu eest summas 146 808 eurot, mistõttu on amortisatsioonikulu 2025. aasta tulemiaruanDES selle summa võrra suurem, kui see olema peaks. Lisaks on 2025. aasta tulemiaruanDES majandamiskulud 176 264 eurot ning saadud toetused 2 755 424 eurot suuremad, kui need olema peaks.
3. 2024. aastal valminud ja tarnijalt aktiga vastu võetud radari arvelevõtmise akt koostati 13.08.2025 ja vara võeti arvele 01.01.2025. aasta seisuga. Kaitsevähast saadud info kohaselt viibis arvelevõtmine asutustevahelise infosulu ja dokumentide suure hilinemise tõttu. Ka 2024. aasta lõpetamata ehitiste inventuuris ei märganud RKIK, et lõpetamata varana kajastub juba vastu võetud valmis vara, ning märkis vara valmimise ajaks 2026. Kõnelausel juhul arvestati varale 2025. aastal erakorraliselt amortisatsiooniks ka 2024. aasta 2 kuu eest, mistõttu on 2025. aasta tulemiaruanDES ja eelarve täitmise aruanDES amortisatsioonikulu 235 276 euro võrra suurem, kui see olema peaks.
4. Kaitsevägi kajastas 2023. ja 2024. aasta soetused 2025. aastal, jättis 2025. aastal saabunud kauba arvele võtmata ning arvestas ja tasus 2025. aastal veel saabumata kaubalt tolli- ja käibemaksu. Kaitsevägi sai USA-lt tasuta ühe lühimaa õhutorjeradari TPQ-50 komplekti koos varuosadega summas 2 052 830 eurot. Radar ning varuosad kajastati raamatupidamises alles 01.01.2025 ning 2025. aastal arvestati amortisatsiooni tagasiulatuvalt ka 2023. ja 2024. aasta eest kogusummas 131 482 eurot. Lisaks selgus auditis, et dokumentide kohaselt saabus 2025. aastal veel erinevaid varuosasid maksumusega 259 732 eurot, mida ei ole raamatupidamises kajastatud ning lisaks arvestati ja tasuti tollimaks summas 138 418 eurot ja käibemaks summas 931 067 eurot kaubalt (maksumus 3 741 029 eurot), mis ei olnud 31.12.2025. aasta seisuga Kaitsevähke saabunud. Kuigi Kaitsevähel oli teave enammakstud tolli- ja käibemaksu kohta olemas, siis info Kaitsevähel tollideklarandini ei jõudnud ja viga seetõttu ei parandatud.
5. RKIK kajastas 2025. aastal soetatud VCS-süsteemi (häälside süsteemi) summas 1 632 007 eurot 2026. aastal, kuigi akti kohaselt võeti VCS-süsteem vastu 27.11.2025. Selle tulemusel on nii vara kui ka kohustis jäänud 2025. aastal kajastamata. RKIKi selgituse kohaselt kajastati tehing viivitusega, kuna arve menetlemine ning tehinguga seotud kauba vastuvõtu keerukus pikendasid menetlus- ja kontrolliprotsessi.
6. RKIK kajastas 2025. aastal soetatud õhuseire- ja radarivarustuse summas 1 605 826 eurot 2026. aastal, kuigi kaup saadi kätte 27.10.2025. 2025. aastal jäi sidumata ka tehinguga seotud ettemaks 374 200 eurot. RKIKi sõnul võttis tarnijal arve esitamine aega 2 kuud (12.12.2025) ning

seejärel toimus RKIKis tavapärase menetlusring, mis võttis aega. Eksimuse tulemusel on vara, kohustised ja ettemaksed 2025. aasta bilansis kajastatud vales summas.

20.02.2025 jõustunud Kaitseministeeriumi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirja muudatusega lisati täpsustus, et vara arvelevõtmise akt peaks jõudma Riigi Tugiteenuste Keskusele 10 tööpäeva jooksul. Tehingute õiges perioodis kajastamiseks on oluline valitsemisala asutustel esitada tugiteenuste keskusele õigel ajal sellekohane info ja dokumendid.

Riigikontroll juhib tähelepanu, et varade ja varude võimalikult kiire arvelevõtt on oluline selleks, et inventuuri nimestikud sisaldaksid kõiki inventeeritavaid varasid. Tehingute vales perioodis kajastamine ei ole kooskõlas tekkepõhise arvestuse põhimõttega, mille kohaselt tuleb kulud kajastada perioodis, mil need tekivad. Seega ei kajasta 2025. majandusaasta aruanne õigesti aruandeperioodi majandustegevust, kuna need sisaldavad varasemate perioodidega seotud kulusid ning samal ajal on osa 2025. aasta tehingutest jäetud aruandeperioodil kajastamata.

Riigikontrolli soovitusel Kaitseministeeriumi kantslerile koostöös Riigi Kaitseinvesteeringute

Keskuse ja Kaitseväega: Tagada kehtivatest sisekordadest kinni pidamine. Muu hulgas:

- parandada Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse ja Kaitseväe infovahetust selliselt, et oleks tagatud kõigi varade võimalikult kiire arvelevõtmine;
- tagada kõigi tehingute kajastamine raamatupidamises ja tekkepõhiselt õiges perioodis;
- tagada tähelepanu lepingute täitmise jälgimisele (sh tasaarveldada ettemaksetega tasumisele kuuluvad summad esimesel võimalusel);
- järgida hankelepingute sõlmimisel raamlepingute ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse hankekorra nõudeid;
- lähtuda tehingute tegemisel lepingutes kokku lepitud tingimustest;
- tagada, et tehingute tegemisel on olemas mõlema osapoole allkirjastatud kokkulepped, lepingud ning ostudokumentatsioon korrektselt vormistatud;
- sõlmida palga maksmise alusdokumendid enne palga kehtima hakkamist;
- jälgida Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse üleselt, kui palju toetuse vahendamise lepingutega saadud rahast on kohustustega kaetud;
- tagada kaupade üleandmise-vastuvõtmise kohta korrektse dokumentatsiooni vormistamine;
- tagada, et tehingute tegemisel osaleksid isikud, kellel on selleks vajalikud volitused;
- täpsustada Riigi Kaitseinvesteeringute Keskuse peadirektori asendamise reegleid;
- vormistada riigivara võõrandamise otsused enne riigivara võõrandamist.

4. Ka 2025. aastal oli Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusel (RKIK) ja Kaitseväel raamatupidamises ja eelarve planeerimises ning täitmises vigu

4.1. Kaitseministeerium on eksinud eelarve planeerimisel ja tehingute kajastamisel eelarve täitmises

Punktis 3 tõi Riigikontroll näiteid olukordadest, kus tehingud kajastati vales perioodis, sest 2025. aasta eelarves ei olnud enam kajastamiseks vaba raha. 2025. aasta auditis tuvastasime aga veel mitmeid probleeme seoses eelarve täitmise ja planeerimisega. RKIK on eksinud investeeringute eelarve planeerimisel ja kasutas investeeringute kajastamisel valet objektikoodi.

- Liitlastele kasarmu ehituse tööd Tapal planeeriti ja kajastati vale objektikoodiga. Liitlaste taristu objektikood on riigieelarve seaduses eraldi reana välja toodud, kuid auditi käigus selgus, et eelarves on selle alla planeeritud ainult piirmääraga raha, liitlaste taristu ehitusega seotud NATO toetus ei ole aga liitlaste taristu objektikoodile planeeritud. Selle tõttu kajastas RKIK 2025. aastal NATO toetusega rahastatud kasarmu ehituse tööd hoonete ja rajatiste ehituse ning renoveerimise objektikoodiga, mitte liitlaste taristu objektikoodiga. Kaitseministeerium on vastava aasta riigieelarve seaduse alusel kehtestanud investeeringute objektipõhise arvestuse, millest tuleb lähtuda nii eelarve koostamisel kui ka kulude kajastamisel. Kui konkreetne soetus või soetusgrupp on eristatav või juba eristatud, tuleb kõik sellega seotud eelarveraha ja kulud kajastada ühtselt sama objekti all, et tagada selle terviklik ja ühtne käsitus ning vältida olukorda, kus sama objekti kulud on hajutatud erinevate koodide alla. Eeltoodust tulenevalt on investeeringute 2025. aasta eelarve täitmise kajastamisel kokku viga summas 8 098 855 eurot ning 2025. aasta kasutada oleva investeeringute eelarve kajastamisel viga summas 45 648 000 eurot.
- Vahendamiseks saadud välistoetusi ei olnud 2025. aasta eelarves planeeritud. Vahendamiseks saadud välistoetused on laekunud enne 2025. aastat. Saadud raha on 2025. aastal kasutatud (antud toetused), kuid 2025. aastal prognoositavat mahtu ei olnud 2025. aasta eelarvesse planeeritud. RKIKi selgituste kohaselt ei olnud 2024. aastal, kui 2025. aasta eelarvet planeeriti, RKIKil infot, mille põhjal vahendamise tehinguid eelarves planeerida. Kuna toetusraha ei ole eelarves planeeritud, ei ole ka toetustega seotud tehingutel kasutatud eelarve objekti koodi. Tegevuspõhise eelarvestamise käsiraamatu p 3.4.4 alusel on eelarve objekti kasutamine kohustuslik investeeringutoetuseks ettenähtud raha kajastamisel. 2025. aasta eelarves on toetuste vahendamise kulu kajastatud peamiselt programmi tegevuses „Riigikaitseliste investeeringute korraldus“ ning eelarve täitmise aruandes (RETA) on korrigeeritud ka eelarvet. RKIKi selgituse kohaselt on alates 2026. aastast planeeritud prognoositavad toetuste mahud.
- Mitmel juhul ületab kulude täitmine lõplikku eelarvet. Nii näiteks:
 - Käibemaksu puhul ületab 2025. aasta täitmine lõplikku eelarvet Kaitseministeeriumi valitsemisalas kokku summas 138 985 028 eurot (sellest kulude käibemaksu ületäitmine 81 146 583 eurot ning investeeringute käibemaksu ületäitmine 57 838 445 eurot). Kaitseministeeriumi selgituste kohaselt planeeritakse käibemaks eelarvesse arengukava raames ja aluseks võetakse eelmiste aastate keskmised käibemaksumäärad ehk lähtutakse selle hetke parimast teadmisest. Lisaks mõjutavad käibemaksukulu mitmed asjaolud: käibemaksu piirmäärata raha jääki ei viida üle järgmisse aastasse; 2025. aasta keskel muutus

käibemaksumäär, millega ei osatud veel nii täpselt arvestada; suur välistoetuste osakaal kaitseotstarbelistes hangetes ja välistoetuste mahu planeerimise keerukus; arvestuslike kulude osas aasta jooksul eelarve muudatusi ei tehta jms. Kaitseministeeriumi sõnul ollakse arutamas Rahandusministeeriumiga, kas eelarve muudatuse või lisaeelarvega oleks mõistlik ja võimalik täpsustada ka käibemaksu prognoosi.

- Kulude piirmääraga eelarve täitmine ületas kolme programmi tegevuse puhul lõplikku eelarvet, kahel juhul ületati majandamiskulude eelarvet ning ühel juhul tööjõukulude eelarvet. Ületamised jäid vahemikku 21 623 – 214 129 eurot. Kaitseministeeriumi selgituste kohaselt on ületamise põhjuseks peamiselt prognoosimise keerukus ja kütusehinna ootamatu tõus.
- Riigikontroll tuvastas, et tegevuse „Luure ja eelhoiatuse korraldamine“ eelarve täitmise andmed erinevad kuluarvestuse infosüsteemis (KAIS) ja eelarve täitmise aruandes (RETA) 4 737 704 euro võrra. Nimelt kajastab KAIS asutuse tekkepõhiseid kulusid, kuid RETA summa on kujunenud kassapõhiste andmete põhjal. Seetõttu esitavad kaks ametlikku andmeallikat sama tegevuse kohta erineva täitmise summa. Erinev arvestuspõhimõte võib summade erinevust selgitada, kuid erinevus peab olema eemaldatud või aruande kasutajale selgitatud.

4.2. Kaitseministeerium on muutnud 2026. aastal programmi tegevusi ning eksisteerib risk, et 2025. aasta eelarve jääkide ülekandmisel on muudetud nende sihtotstarvet

Kaitseministeerium on 2026. aastal muutnud programmi tegevusi võrreldes 2025. aastaga, mitmed senised tegevused on kokku liidetud üheks ning lisati ka täiesti uus tegevus. Tehtud muudatused on lahti kirjutatud ja põhjendatud Vabariigi Valitsuse otsuse seletuskirjas, kuid Riigikontrolli hinnangul ei ole seda tehtud kõikehõlmavalt, sest muudatuste võrdlemisel eelarve jääkide käskkirjaga on tehtud ka hulgaliselt muudatusi, mis Vabariigi Valitsuse otsuse seletuskirjas ei kajastu. Nii näiteks on kaitsetahte edendamise ja liitlaste kohaloleku tagamise tegevuste jääk suunatud riigikaitseliste investeringute korraldusse ning sinna suunatakse ka väeloome tegevuste jääke, kuid neid muudatusi ei ole Vabariigi Valitsuse otsuse seletuskirjas avatud.

Riigikontrolli hinnangul on risk, et seejuures on muudetud üleviimisel raha kasutuse sihtotstarvet, kuid see ei ole lubatud. Kehtiva regulatsiooni kohaselt peab ülekandmisel säilima seaduses määratud, valitsuses otsustatud ja ministri kehtestatud eelarve kasutamise otstarve. Märjukirja koostamise ajal on Kaitseministeerium muutmas 2025. aasta riigieelarve raha ülekandmise käskkirja ning Riigikontroll ei ole saanud lõplikku versiooni auditeerida. Sellele teeb Riigikontroll järelkontrolli 2026. aastat käsitlevas auditis.

4.3. Endiselt on majandamiskuludes kajastatud kulutusi, mis peaksid olema arvestatud põhivara soetusmaksumuses

Sarnaselt varasemate aastatega tuvastas Riigikontroll põhivara soetuste ja majandamiskulude auditeerimisel, et põhivara soetusi on kajastatud majandamiskuluna. Alljärgnevalt on toodud mõned näited:

- RKIK kajastas mereväe laeva EML Sakala dokkimise ja remondiga seotud tööd summas 635 596 eurot majandamiskuludes, kuigi parendustööde maksumus ületab põhivara kapitaliseerimise piirmäära ning tööde kasulik eluiga on pikem kui üks aasta. Tegemist on regulaarse põhjaliku hoolduse ja ülevaatusega (iga 5–6 aasta järel), mille tulemusel taastatakse vara tehniline seisukord ning tagatakse selle kasutatavus mitme järgneva aruandeperioodi jooksul.

Kaitseministeeriumi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirja p 18.2 lõike 5 kohaselt kajastatakse kulutused põhivara soetusena, kui tegemist on regulaarsete põhjalike ülevaatustega vigade avastamiseks või tehniliste nõuete tagamiseks, mis on vajalikud vara kasutamiseks ning mille maksumus ületab kapitaliseerimise piirmäära, kaitseotstarbelise põhivara puhul 50 000 eurot käibemaksuta ning kasulik eluiga on üle ühe aasta.

RKIK ei nõustunud esitatud seisukohaga, leides, et tegemist on tavapäraste perioodiliste hooldustöödega, mille intervall ei määra tööde kasulikku eluiga ega vasta kapitaliseerimise tingimustele sise-eeskirja p 18.2 lg 5 kohaselt.

Riigikontrolli arvates on sise-eeskirja säte regulaarsete põhjalike ülevaatuste kohta kehtestatud just selleks, et eristada tavapäraseid jooksvaid hoolduskulusid sellistest suuremahulistest ja harvem tehtavatest töödest, mille mõju ulatub mitmesse aruandeperioodi ning mis vastavad põhivarana kapitaliseerimise tingimustele. Kõnealuste tööde käsitlemine tavapärase perioodikuluna muudaks selle sätte rakendusala ebaselgeks või sisuliselt tühjaks. Kui asutuse hinnangul ei vasta ka iga 5–6 aasta järel tehtav nõutav põhjalik dokkimine ja tehniline ülevaatus sise-eeskirjas kirjeldatud kulutuste tunnustele või selliseid kapitaliseerimisele kuuluvaid töid asutuse tegevuses üldse ei esine, tuleb sise-eeskirja vastavat sätet täpsustada või muuta. Kuni sätte muutmiseni tuleb kehtivat arvestuspõhimõtet rakendada järjepidevalt ning iga tööde kogumi puhul dokumenteeritult hinnata, milline osa on tavapärane hoolduskulu ja milline osa vastab kapitaliseerimise tingimustele.

- RKIK kajastas litsentside soetamise majandamiskuludes (kogumaksumus 299 155 eurot), kuigi nende soetusmaksumus ületab põhivara kapitaliseerimise piirmäära ja kasulik eluiga on pikem kui üks aasta, mistõttu need tulnuks arvele võtta immateriaalse põhivarana.

RKIK selgitas, et tegemist on piiramatul kasutuseaga litsentsidega. Litsentsid ei ole seotud kindla riistvarga, s.t saab kasutada erinevates seadmetes ning tegemist oli ühekordse ostuga (edaspidi midagi maksta ei tule; litsentsid kuuluvad Kaitsevæele). Lisaks selgitas RKIK, et tegu ei ole spetsiaalselt neile toodetud tarkvaraga (tegemist standardtootega), vaid neile müüdava tarkvara kasutusõigusega, mistõttu ei saa seda pidada vara omandamiseks ning sellest tulenevalt on litsentsid kajastatud kuluna.

Lisaks eelnevale kajastas Kaitsevægi litsentsid laoarvestuse tarkvara varude nimekirjas, kuna RKIK lisas tarkvaras viited kulule põhivara viidete asemel.

Kirjeldatud eksimused põhjustavad vigu tulemiaruanDES, kuna majandamiskulud on kajastatud suuremana, ja bilansis, kuna põhivara soetusmaksumus on kajastatud väiksemana, kui see olema peaks. Lisaks ka eelarve täitmise aruanDES, kuna investeeringute asemel näidatakse kulusid.

4.4. Majandamiskuludes kajastati laskemoona soetus täissummas, kuigi selle lõhkepead olid tarnimata ja bilansipäeva seisuga on kohustis ja tarnijale tasutud ettemakse sidumata

Tarnitud kaup ei vastanud nõuetele, kuid kauba seiskord võimaldas selle Kaitsevægi võtta väljaõppes kasutusele. Kaitsevægi ei olnud 2026. aasta mai seisuga tarnijalt seda kaupa vastu võtnud ning RKIK arvet kinnitanud ja tarnijale tasunud. Kaitsevæe selgituse kohaselt teeb tarnija erinevaid arendusi ja parendusi, et süsteem lõpuks ikkagi kasutuskorda saaks ja saaks kauba vastu võtta. Kaitsevægi selgitas, et kui kaup saab väljaõppe käigus kahjustusi Kaitsevæe kasutusest tingituna, siis vastutab selle eest Kaitsevægi.

2025. aastal kajastati tarnitud kaup majandamiskuludes ja põhivara soetamisena summas 8,53 miljonit eurot (sh moona soetus 1,59 miljonit eurot). Bilansipäeva seisuga on kajastatud kohustis samas summas, kuna tarnija esitatud arvet 2025. aastal ei tasutud. Samas on ka bilansipäeva seisuga kajastatud tarnijale tehtud ettemakse (30%). Seega on 31.12.2025. aasta seisuga raamatupidamises kohustis ja tasutud ettemakse sidumata. Kuna kaubad on tarnitud ja osa on ka väljaõppes kasutusele võetud (kasutusele võeti puudustega), siis tulnuks selles osas, mis väljaõppes kasutusele võeti, ettemakse kohustisega siduda (2 519 875 eurot).

RKIKi 2025. aasta majandamiskuluna kajastati 8 moona soetus summas 1 591 200 eurot. Kaitsevägi kinnitas arvel 21.02.2025, et moon on vastu võetud summas 1 591 200 eurot, kuigi lõhkepead olid tarnimata.

Kaitsevägi selgitas mais 2026, et lõhkepead on jätkuvalt tarnimata. See on üks põhjus, miks kauba eest ei ole tasutud. Kui lõhkepead tulevikus tarnitakse, siis tarnitakse need eelduslikult „null“ hinnaga, nii nagu ka mitmed muud elemendid, mida algses lepingujärgses pakkumuses eraldi välja toodud ei olnud.

Seega on raamatupidamises kajastatud moona soetus täissummas, kuigi see ei ole terviklik.

Osaliste tarnete saabumisel tuleb märkida lisaks sellele, et kaup on kohal ka, kas saadi kogu kaup või on selle mingid detailid puudu.

4.5. Vara arvelevõtmise ja hindamise aktil ei vasta jaotus tasuta saadud välisabi ja Eesti riigi ettemakse arvelt saadud kaubaks pakkumis- ja vastuvõtukirjas (LOA) kokku lepitule. See põhjustab vigu raamatupidamises, riigieelarve täitmise aruandes ja rahavoogude aruandes

LOA allkirjastasid RKIK ja välisriik 01.12.2022. RKIK ei olnud kuni 2025. aasta lõpuni teadlik, et LOAs on kokku lepitud, milliste kaupade eest tasub Eesti (kauba saabumisel tasaarveldada tehtud ettemaksega) ja millised kaubad tarnib välisriik Eestile tasuta (Eesti kajastab saadud toetuse tulu ja mitterahalise põhivara soetamise või majandamiskulu).

RKIK selgitas, et jaotus on olnud juba olemas esimesest LOAst alates, aga nende taga olev täpne loogika selgus 2025. aasta lõpus toimunud kahepoolisel kohtumisel. Seetõttu ei ole RKIK enne 2025. aasta lõppu lähtunud LOAs kokku lepitud rahastamise jaotusest. Nii ei vastanud ka Kaitseväge koostatud vara arvele võtmise ja hindamise aktil (Kaitsevägi sai info rahastuse kohta RKIKist) rahastuse jaotus välisabi ja Eesti riigi tasutud ettemakse arvel LOAs kokku lepitule.

RKIK on raamatupidamises kajastanud mitterahalist sihtfinantseerimist 4 552 417 euro võrra suuremana, kui see olema peaks (saadud välismaine sihtfinantseerimine põhivara soetuseks ja tegevuskuludeks kokku 4 552 417 euro võrra suuremad ning põhivara mitterahaline sihtfinantseerimine ja mitterahalised majandamiskulud kokku 4 552 417 euro võrra suuremad). RKIKil oleks tulnud vähendada tehtud ettemakset välisriigile ja kajastada põhivara soetamine ja majandamiskulu Eesti eelarverahast, kuna saadud kauba eest pidi LOA järgi tasuma Eesti.

RKIKil on 31.12.2025. aasta seisuga kajastatud välisriigile tehtud ettemakse saldo 5 922 780 eurot (6 426 808 USD), kuid kui RKIK oleks lähtunud tehingute kajastamisel LOAs kokku lepitud rahastuse jaotusest, pidanuks olema ettemakse saldo bilansipäeva seisuga 1 171 501 eurot (1 271 196 USD).

Eelnev põhjustab vigu raamatupidamises, riigieelarve täitmise aruandes ja rahavoogude aruandes.

4.6. 2025. aastal on kajastatud antud toetuse kulu, kuigi kaup (toetus) anti lõppkasutajale üle 2026. aastal või ei ole veel üle antud

Auditi käigus tuvastati see probleem kolme tehingu kontrollimisel (Eesti enda eelarvest 7 145 000 + 1 919 360 eurot, lisandub käibemaks 24% ning välistoetusest rahastatud 3 478 500 eurot).

Selle kohta, miks lõppkasutajale bilansipäeva seisuga üle andmata kaup kajastati antud toetuse kuluna 2025. aastal, selgitas RKIK, et asjad olid 2025. aasta lõpu seisuga RKIKi omandis ning RKIKi teadmiste kohaselt oli õigem tooted kajastada kuluna vastavalt sellele, millal on toimunud üleandmine tarnijalt RKIKile, mitte välismaisele lõppkasutajale.

Välistoetusest rahastatava kauba eest tarnijale tasutud ettemakse kajastamise kohta antud toetusena selgitas RKIK, et kuna makse tegemise tingimused on täidetud (tegu on akreditiiviga tagatud maksega), on ettemaksu summa kajastatud antud toetusena. Riigikontrolli hinnangul ei ole õige kajastada raha antud toetusena enne, kui toetus on selle saajale antud. Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi § 28 lõike 2 alusel kajastab vahendaja saadud rahalised vahendid kuni kulu kajastamise perioodi saabumiseni ettemaksena.

Nimetatud tehingute summa on 2025. aastal kajastatud antud toetustena osas, mille tarne ei ole veel toimunud või on toimunud 2026. aastal. Need on aga sisult ettemaksud ja ei ole 2025. aastal õigesti kajastatud.

Riigikontrolli soovitused Kaitseministeeriumi kantslerile koostöös Kaitseväge ja Riigi Kaitseinvesteeringute Keskusega:

- kajastada tehingud raamatupidamises nende majanduslikust sisust lähtudes, tekkepõhiselt õiges perioodis ja soetustena kajastada vaid tarnitud kaup, et anda asutuste majandustehingutest õige ülevaade;
- lähtuda tehingute tegemisel tarnijaga kokku lepitud tingimustest;
- tagada eelarve jääkide ülekandmise regulatsiooni täitmine.